

Дело C-87/22

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

9 февруари 2022 г.

Запитваща юрисдикция

Landesgericht Korneuburg (Австрия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

4 януари 2022 г.

Въззивник:

ТТ

Въззиваем:

АК

[...]

РЕПУБЛИКА АВСТРИЯ

LANDESGERICHT KORNEUBURG

По дело относно упражняването на родителските права по отношение на ненавършилите пълнолетие деца 1. V*** Т*** и 2. М*** Т***, и двете родени на **.**.20**, по въззивната жалба на бащата [...] Т** Т*, [...] срещу определението от 2 ноември 2021 г. на Bezirksgericht Bruck an der Leitha (Районен съд Брук ан дер Лайта), [...] Landesgericht Korneuburg (Областен съд, Корнойбург), действащ като въззивен съд,

определи:

I. На основание член 267 ДЕС отправя до Съда на Европейския съюз следните преюдициални въпроси:

1. Трябва ли член 15 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) №

1347/2000 (ОВ L 338, 2003 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 183) да се тълкува в смисъл, че искането на съд на държава членка, който е компетентен по съществото на делото и който смята, че съд на друга държава членка, с която детето има особена връзка, е по-подходящ за разглеждането на делото, или на отделна част от него, този съд на другата държава членка да приеме компетентността е допустимо и в случаите, в които другата държава членка е държава членка, в която детето е придобило обичайно местопребиваване след неправомерно отвеждане?

2. При утвърдителен отговор на първия въпрос:

Трябва ли член 15 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (ОВ L 338, 2003 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 183) да се тълкува в смисъл, че посочените в тази разпоредба критерии за прехвърляне на компетентността са уредени изчерпателно, без да са необходими допълнителни критерии с оглед на производство, образувано съгласно член 8f от Хагската конвенция от 25 октомври 1980 година за гражданските аспекти на международното отвличане на деца?

[...]

МОТИВИ:

V*** и M*** са родените извън брака деца на [...] A*** K*** и [...] T*** T***. Родителите и децата са словашки граждани. Децата са родени в Словакия. По силата на словашкото право родителските права върху децата се упражняват съвместно от двамата родители.

Бащата е самонаето лице и работи в Братислава. Майката работи като аптекарка също в Братислава. След раждането им двете деца живеят най-напред с родителите си в Словакия, а през пролетта на 2014 г. се преместват в Австрия.

През 2014 г. в продължение на около месец и половина двете деца посещават детски ясли, а след това в продължение на две години — детска градина в Хайнбург ан дер Донау (Австрия). От 2017 г. двете деца ходят на училище в Братислава. Преди началото на училищните занятия децата се превозват с автомобил от местопребиваването им в Австрия до училището в Братислава и след приключване на извънучилищните занимания и грижи някой от родителите ги взема и връща в къщата в Австрия. В тази къща децата се подготвят за следващия училищен ден, играят и се хранят заедно с родителите, преди отново да си легнат към 20,00 ч.

Деца казват само отделни думи на немски език. Техният майчин език е словашкият език и те говорят с родителите, както и с бабата и дядото на словашки език.

През януари 2020 г. родителите се разделят. От юли 2020 г. децата живеят с майка си в Братислава.

Едновременно с молба за връщане, междувременно подадена до Районен съд Братислава I (Okresny Sud Bratislava I) [...] съгласно член 8f) от Хагската конвенция, бащата сезира първоинстанционния съд с искане единствено на него да бъде предоставено упражняването на родителските права по отношение на двете деца, а при условията на евентуалност — да му бъде поверено полагането на основните грижи за децата при запазване на съвместното упражняване на родителските права, както и единствено на него да бъде временно предоставено упражняването на родителските права по отношение на двете деца до приключване на производството относно упражняването на родителските права, като той, най-общо, по същество твърди, че като е отвела неправомерно децата от Австрия в Словакия, майката е застрашила висшия интерес на децата. Тя откъснала децата от социалното им интегриране и се опитвала да забрани на бащата да има контакт с децата.

Майката се противопоставя на исканията на бащата относно упражняването на родителските права и повдига възражение за липса на международна компетентност на Bezirksgericht Bruck an der Leitha (Районен съд Брук ан дер Лайта), като по същество твърди, че децата непрекъснато са имали обичайното си местопребиваване в Словашката република. В тази държава те ходели на училището, на лекар, участвали в занимания през свободното време, като в къщата в Хайнбург ан дер Донау пребивавали само за да се хранят и спят, без децата да са социално интегрирани там.

С определение от 4 януари 2021 г. Bezirksgericht Bruck an der Leitha (Районен съд Брук ан дер Лайта) отхвърля подаденото от бащата искане да му бъде предоставено упражняването на родителските права, както и искането да му бъде предоставено временното упражняване на родителските права поради липса на международна компетентност на съда [...].

С определение от 23 февруари 2021 г. на Landesgericht Korneuburg (Областен съд Корнойбург), действащ като въззивен съд, [...] подадената от бащата въззивна жалба е уважена и обжалваното определение е изменено, като е отхвърлено повдигнатото от майката възражение за липса на международна компетентност.

Вследствие на подадена от майката извънредна ревизионна жалба с определение от 23 юни 2021 г. [...] Oberster Gerichtshof (Върховен съд) потвърждава посоченото съдебно решение и отхвърля извънредната ревизионна жалба.

На 23 септември 2021 г. майката подава искане до Bezirksgericht Bruck an der Leitha (Районен съд Брук ан дер Лайта), като моли този съд на основание на член 15, параграф 1, буква б) и параграф 2, буква а) от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, да изиска от съд на Словашката република да приеме компетентността в съответствие с член 15, параграф 5 от този регламент, а при условията на евентуалност — служебно да предприеме действия за изпълнение на искането в съответствие с член 15, параграф 1, буква б) и параграф 2, буква б) от Регламента [...], тъй като наред с производствата за връщане на децата на основание на Хагската конвенция, висящи пред Районен съд Братислава I [...] пред Районен съд Братислава V [...], няколко производства били висящи пред съдилища на Словашката република, образувани по искания както на бащата, така и на майката, като тези съдилища вече били събрали подробни доказателства, поради което съдилищата на Словашката република били по-подходящи да разгледат делото във връзка с родителската отговорност за децата.

Бащата се противопоставя на това искане на майката, като по същество изтъква, че прехвърлянето на компетентност на основание член 15 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, е възможно само по силата на изключение, като при всички положения компетентност не може да бъде прехвърлена в случаите, в които пред съдилищата на държавата членка, от които се изисква да приемат компетентността, е висящо производство за връщане на основание на Хагската конвенция.

С обжалваното понастоящем определение Bezirksgericht Bruck an der Leitha (Районен съд Брук ан дер Лайта) отправя на основание член 15, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, искане до Районен съд Братислава V да приеме компетентността да се произнесе по делото относно упражняването на родителските права по отношение на двете деца и правото на лични отношения на бащата с неговите деца, като постанови съдебно решение веднага след като това обжалвано определение е влязло в сила. Bezirksgericht Bruck an der Leitha (Районен съд Брук ан дер Лайта) приема, че поради факта, че двете деца са словашки граждани, които от юли 2020 г. живеят с майката в Братислава и които не са социално интегрирани в Австрия, съдилищата на Словашката република са по-подходящи за разглеждане на делото във връзка с родителската отговорност и правото на лични отношения, що се отнася до двете деца. Районният съд Братислава V вече бил постановил няколко влезли в сила решения относно правото на

лични отношения на бащата с двете му деца. За разлика от това провеждането на производството пред австрийски съд щяло да бъде затруднено, доколкото всички интервюта и проучвания както в рамките на проверки от страна на австрийската институция за подпомагане на децата и младежта, така и от страна на вече назначените вещи лица по детска психология трябвало да се извършват, като се прибегва до услугите на заклет съдебен преводач, което било не само скъпо и продължително, но и водело до евентуална загуба или евентуално неточно възпроизвеждане на съществени елементи от съдържанието на разговорите в резултат от превода.

Бащата подава въззивна жалба срещу това определение, в която като основание за въззивно обжалване изтъква неправилна правна преценка и моли запитващата юрисдикция да измени обжалваното определение, като отхвърли искането на майката за прехвърляне на делото на Районен съд Братислава V на основание член 15, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000; при условията на евентуалност той моли обжалваното решение да бъде изцяло отменено, съответно делото да бъде върнато на първоинстанционния съд за постановяване на ново решение след извършване на допълнителни процесуални действия.

Майката моли въззивната жалба да бъде отхвърлена. Освен това тя иска Съдът на Европейския съюз да бъде сезиран с искане за тълкуване на член 15 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000.

Landesgericht Korneuburg (Областен съд Корнойбург) следва да се произнесе като въззивна инстанция по искането на майката.

По първия преюдициален въпрос:

1. Правна уредба:

Съображение 12 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 гласи:

„Основанията за определяне на компетентността по делата за родителската отговорност, създадени с настоящ[ия регламент], са оформени в светлината на най-добрия интерес на детето и особено на критерия на близостта. Това означава, че компетентността на първо

място трябва да се отнася към държавата членка на обичайното пребиваване на детето, освен в някои случаи на промяна на пребиваването на детето по силата на споразумения между носителите на родителската отговорност“.

Съображение 13 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 гласи:

„В интерес на детето, настоящият регламент позволява, по силата на изключение и при спазването на определени условия, на съда, който е компетентен, да може да прехвърли делото на съда на друга държава членка, ако този съд е по-подходящ да разгледа делото. Въпреки това, в този случай на втория съд не трябва да му бъде позволено да прехвърли делото на трети съд“.

Съгласно съображение 17 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000:

„В случаите на неправомерно отвеждане или задържане на дете, връщането на детето трябва да се осъществи без закъснение, и за тази цел Хагската конвенция от 25 октомври 1980 г. трябва да продължи да се прилага, както е допълнена от разпоредбите на този регламент и особено на член 11. Съдилищата на държавата членка, в която, или към която детето е било неправомерно отведено или задържано, трябва да могат да се противопоставят на неговото или нейното връщане в особени, надлежно оправдани случаи. Въпреки това, това решение може да се замени от последващо решение на съда на държавата членка на обичайното местоживее на детето преди неправомерното му отвеждане или задържане. Ако това решение съдържа връщането на детето, връщането трябва да се осъществи, без да се изисква някаква специална процедура за признаване и изпълнение на това решение в държавата членка, в която детето е било преместено или задържано“.

Член 15 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 предвижда:

„Прехвърляне в съд, който е по-подходящ за разглеждането на делото

1. *По силата на изключение, съдилищата на държава членка, които са компетентни по съществото на делото[,]* могат, ако смятат, че съдът на друга държава членка, с която детето има особена връзка, е по-подходящ

за разглеждането на делото, или на отделна част от него, и когато това е в най-добър интерес [н]а детето:

- а) да спр[ат] делото или част[та] от него и да покан[ят] страните да внесат искане пред съда на тази друга държава членка в съответствие с параграф 4; или
- б) да изиска[т] от съда на другата държава членка да приеме компетентността в съответствие с параграф 5.

2. Параграф 1 се прилага:

- а) по искане от страна; или
- б) служебно от съда; или
- в) по искане от съда на друга държава членка, с която детето има особена връзка, в съответствие с параграф 3.

Прехвърлянето, направено служебно от съда или по искане на съда на друга държава членка[,] трябва да се приеме поне от едната от страните.

3. Счита се, че детето има особена връзка с държава членка, по смисъла на параграф 1, ако тази държава членка:

- а) [след сезирането на посочения в параграф 1 съд] се е превърнала в обичайно местопребиваване на детето; или
- б) представлява предходното обичайно местопребиваване на детето; или
- в) представлява мястото, определящо гражданството на детето; или
- г) представлява обичайното местопребиваване на носителя на родителската отговорност; или
- д) представлява мястото, където се намира имуществото на детето и делото засяга мерките за закрила на детето, свързани с управляването, съхраняването или разпореждането с това имущество.

4. Съдът на държавата членка, който е компетентен да разгледа делото по същество[,] постановява срок, в който съдилищата на тази друга държава членка трябва да бъдат сезирани в съответствие с параграф 1.

Ако съдилищата не са сезирани до този момент, съдът, който е сезиран, продължава да упражнява компетентността си в съответствие с членове 8—14.

5. *Съдилищата на тази друга държава членка могат, когато поради особените обстоятелства по делото е в най-добър интерес на детето, да приемат компетентността в рамките на шест седмици от своето сезиране в съответствие с параграф 1, буква а) или б). В този случай съдът, който е сезиран пръв, се отказва от компетентност. Иначе съдът, който е сезиран пръв, продължава да упражнява компетентността си в съответствие с членове 8—14.*

6. *Съдилищата си сътрудничат за целите на настоящия член или пряко, или посредством централните органи, определени в съответствие с член 53“.*

Досега Съдът на Европейския съюз тълкува правилото в член 15, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 в смисъл, че то представлява правило за специална компетентност, дерогиращо правилото за обща компетентност, прогласено в член 8, параграф 1 от този регламент, и че прехвърлянето на делото на съд, който е по-подходящ за разглеждането на делото, може да се прави само по изключение (*определение от 10 юли 2019 г., C-530/18, т. 24 и сл.*).

Съдът на Европейския съюз все още не е дал отговор на въпроса за съотношението между разпоредбите на член 15, параграф 1 от Регламента и член 10 от Регламента. По принцип правилото в член 10 от Регламента засилва позицията на съдилищата на държавата членка на произхода, в която детето обичайно пребивава преди отвличането. Тъй като става въпрос за *lex specialis*, което дерогира общото правило в член 8 от Регламента, тези съдилища запазват компетентността си да разглеждат всички дела, свързани с родителска отговорност, които са новообразувани след отвличането докато настъпи някой от случаите, посочени в член 10 от Регламента. Преди да настъпи някой от тези случаи дела, свързани с родителска отговорност, не могат да бъдат образувани нито в приемащата държава, нито в трета държава (C-403/09).

По настоящото дело възниква въпросът дали в онези случаи, в които на основание член 15, параграф 1, буква б) от Регламента от държава членка се изисква да приеме компетентността и която държава членка същевременно е онази държава, в която детето междувременно след неправомерно отвличане обичайно пребивава, компетентността може да бъде прехвърлена към тази държава членка.

По този въпрос може да се приеме, от една страна, че тезата за такова прехвърляне се опровергава от обстоятелството, че членове 10 и 11 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, съдържат сложна схема за разглеждането на въпроси относно компетентността, състояща се от подробни правила, които имат за цел да се осигури компетентността на държавата членка на произхода и да не се предоставят ползи на извършителя на отвлечането, поради което член 15 от Регламента е несъвместим с тази теза, а в качеството им на *leges speciales* членове 10 и 11 от Регламента се ползват с предимство пред член 15 от Регламента.

От друга страна, може да се приеме, че самият текст на член 15 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, позволява прехвърляне на компетентност и в случаите, когато съдът на първата държава е компетентен на основание на членове 10, 11 или 12 от Регламента, като с това се цели да се гарантира, че и в тези случаи ще съществува известна гъвкавост при упражняването на компетентността, за да се отчита във възможно най-голяма степен висшият интерес на детето. Освен това в подкрепа на това правно становище може да се изтъкне доводът, че, видно от систематиката на правилата за компетентност, материалноправната уредба на прехвърлянето на компетентност съгласно член 15 от Регламента се съдържа едва в края на втория раздел от Регламента относно компетентността и следователно може да се приложи към всички предхождащи тази разпоредба основания за компетентност, а не само по отношение на правилото за обща компетентност, съдържащо се в член 8 от Регламента, като се има предвид, че несъмнено е съществувала и възможността прехвърлянето на компетентност по член 15 от Регламента да бъде уредено непосредствено сред разпоредбата на член 8 от същия регламент.

Липсва национална съдебна практика относно съотношението между членове 10, 11 и 12, от една страна, и член 15 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, от друга страна.

По втория преюдициален въпрос:

Ако отговорът на първия въпрос е утвърдителен в смисъл, че прехвърлянето на компетентност е допустимо и в случаите на неправомерно отвеждане, възниква въпросът дали в такъв случай е допустимо да се извършва

преценка само въз основа на посочените досега в практиката на Съда на Европейския съюз критерии и условия, а именно:

1. да е налице връзка между детето и друга държава членка;
2. съдът, който е компетентен по съществото на делото, да смята, че съдът на тази друга държава членка е по-подходящ за разглеждането на делото и
3. прехвърлянето да служи на висшия интерес на детето (*определение на Съда Европейския съюз от 10 юли 2019 г. по дело C-530/18*) или дали освен това е необходимо претегляне и на други обстоятелства, които в особена степен отчитат спецификата на неправомерното отвеждане в съответствие с Хагската конвенция, и при утвърдителен отговор на този въпрос, кои биха могли да са тези обстоятелства. Досега Съдът на Европейския съюз не е дал отговор и на този въпрос.

Необходимо е да бъдат разгледани всички въпроси, за да може въззивният съд да се произнесе с окончателно решение по искането за прехвърляне на компетентността по настоящото дело относно упражняването на родителските права на съдилищата на Словашката република. В зависимост от това дали уреденото в член 15 от Регламента прехвърляне на компетентност е допустимо или не е допустимо в онези случаи, в които държавата членка на съдилищата, от които се изисква да приемат компетентността, е и държавата членка, в която детето междувременно е установило обичайното си местопребиваване след неправомерното отвеждане, искането на майката ще трябва да бъде уважено и след проверка на критериите, които са релевантни за прехвърлянето на компетентност, обжалваното определение — потвърдено. Ако обаче се окаже, че прехвърлянето на компетентност не е допустимо, обжалваното определение ще трябва да бъде отменено, а искането на майката — отхвърлено.

[...]

Корнойбург, 4 януари 2022 г.

[...]